

En socialdemokratisk kollektivtrafikpolitik

Utan kollektivtrafiken stannar ekonomin. Kollektivtrafiken har stor betydelse för många människors vardag men även för landets ekonomi och tillväxt. Särskilt viktig är kollektivtrafiken för välfärds- och industriarbetare som utgör en stor del av kollektivtrafikens resandeunderlag. Samtidigt har de senaste årens inflation kombinerat med förändrade resvanor efter pandemin lett till att arbetare får bära en större del av kollektivtrafikens finansiering – både genom biljettförsäljningen och regionskatten. Ökande kostnader kombinerat med minskade intäkter har också inneburit att flera kollektivtrafikmyndigheter skurit ner på trafiken med resultatet en sämre och dyrare trafik för de som är beroende av den.

Enligt Svensk Kollektivtrafiks undersökningar anser 83 % att samhället bör satsa mer på kollektivtrafiken samtidigt som ett förbättrat, mer prisvärt trafikutbud är ett tungt argument för bilister som funderar på att resa mer kollektivt. Svenska kommuner och regioner har under de senaste åren gjort omfattande satsningar på att utveckla kollektivtrafiken, framför allt i de stora stråken. Detta har lett till stora resandeökningar och en överflyttning från bilåkande till kollektivt resande. Sedan regeringsskiftet 2022 har flera reformer däremot ökat bilens attraktivitet och gjort kollektivtrafiken mindre konkurrenskraftig.

Under andra halvan av 90-talet började kollektivtrafiken i allt större utsträckning upphandlas av privata utförare. Sedan dess har vi fått mer trafik, en mer miljövänlig trafik, men tyvärr på bekostnad av personalens arbetsmiljö. Många kollektivtrafikrelaterade jobb präglas av osäkerhet kring arbetstider, villkor och brist på så väl inflytande som ledarskap. Detta är ett problem som arbetsmarknadens parter behöver lösa, men även kollektivtrafikmyndigheter kan bidra genom att ställa arbetsmiljörelaterade krav i upphandlingar.

Slutligen är det viktigt att hävda kollektivtrafikens betydelse för social rörlighet. Kollektivtrafiken är en samhällsservice och går inte att se som vilken tjänst som helst. En god tillgänglighet behöver finnas även utanför de stora stråken där trafiken har möjlighet att bära sina egna kostnader. Satsningar på kollektivtrafiken är över lag god fördelningspolitik och särskilt viktigt för både ungdomars och socioekonomiskt utsatta gruppers rörlighet. Den särskilda kollektivtrafiken är en del i detta där den föregående regeringen genom SOU 2018:58 presenterade ett väl avvägt förslag som tyvärr inte ännu genomförts.

Mot denna bakgrund ser vi ett behov av en progressiv socialdemokratisk politik som ökar kollektivtrafikens attraktivitet och tillgänglighet. Utgångspunkten bör vara att fler ska resa kollektivt och att nöjdheten ska öka genom att fler betalar mindre snarare än att färre betalar mer. Samtidigt behöver personalens villkor förbättras och förutsättningarna bli mer lika över

landet. Kollektivtrafiken ska göra livet lättare för invånare i hela landet och bidra till ett hållbart samhälle ur ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv.

Förslag till beslut

Socialdemokraterna ska verka för att:

- Lyfta behovet av en nationell kollektivtrafikpolitik och ta ett finansiellt ansvar för kollektivtrafikens finansiering för att möjliggöra ett högre tempo i omställningen till ett hållbart transportsystem.
- Modernisera lagstiftningen om den särskilda kollektivtrafiken.